Konstnärerna Marianne Andersson* och Anna Bokström arbetade på Päronskogens vårdboende i Malmö inom projektet Skiss Skåne* under våren 2007.

Skiss är ett femårigt projekt som pågår i Sverige omkring konst, hälsa och arbetsliv.

Den grundläggande frågan i Skiss är hur konsten kan bidra till ökad livskvalitet, hälsa och rättvisa mellan könen på svenska arbetsplatser. En annan viktig aspekt är att skapa nya arbetsmöjligheter för konstnärer. Konstnärerna som får arbete inom Skiss genomgår en kortare utbildning och arbetar därefter på en arbetsplats inom offentlig sektor under ett halvår.

www.marianneandersson.se
http://www.konstframjandet.org/skiss/index.html

möten och metoden

Annelie Nilsson (AN)
Jag vet inte så mycket om ert arbete på Päronskogens vårdboende. Jag har hört att ni genomförde ett teckningsprojekt, att ni arbetade med porträtt.

Marianne Andersson (MA) och **Anna Bokström (AB)**
Vi startade inte med den intentionen, det växte fram då vi var där. Den ursprungliga idén kom från vårt intresse av äldre människors berättelser och historier. Intresset för det delade vi med Anna Wessman och Lisbeth Grägg och tillsammans med dem arbetade vi fram möjliga arbetshypoteser, att samla in berättelser om de boendes och personalens mödrar och sedan göra serier av det materialet.

Det var sagt på Skissutbildningen att man skulle närma sig arbetsplatsen öppet. Men det var samtidigt ett stöd att berätta något man skulle göra, det kunde göra personalen trygga. Personalen blev lite lättade när de förstod att det rörde sig om de boende, att vi inte skulle 'mixtra' med personalen.

Men det visade sig inte vara så lätt att arbeta med människors minne. Det tar tid att få förtroende hos de boende, det tar tid att väcka förtroende hos de som är så pass friska att de kan förmedla sig. Några var generellt misstänktsamma mot konstnärer. De har sett konstiga installationer av konstnärer på konsthallar, någon kommenterade att vi konstnärer fick pengar av staten för att göra skit, vem finansierar oss? Det skulle ta ett bra tag att jobba upp ett förtroende.

För dem som är dementa är det genant att inte komma ihåg. Man glömmer ju inte enbart det näraliggande utan även sin historia. Det blir plågsamt för dem att inte komma ihåg. Man måste vara försiktig. Det var många som inte skulle kunna säga ja eller nej till att vi fick använda deras historia. Det skulle vara ett jätteutnyttjande att använda berättelser utan att kunna få ett godkännande.

MA
Vi insåg ganska snart att det skulle vara svårt att fortsätta med vår ursprungliga idé. Det blev lite trevande från början. Vi började ta med oss block för att teckna och en digitalkamera för att dokumentera. Så hade vi något konkret att göra. Det var svårt att komma igång. Tecknandet blev lite av "Sesam – Öppna dig!" Då vi började teckna så förstod personalen och de boende vad vi gjorde där. Vi blev inte så skumma längre. Vi blev tydliga som konstnärer i deras ögon. Det fanns något konkret att prata om. 'Nej det där är inte likt mig, det är likt henne', det funkade över all förväntan. Vi tyckte det var roligt Vi var inte så skarpa med våra teckningar i början, inte nu heller... Vi blev utsatta själva. Vi gjorde bort oss mycket, vi kunde skratta tillsammans med dem åt teckningarna. Det blev jämnare. Det är en jätteviktig dimension. Att vi inte kommer in från oben.

MA
Någon sa att då jag var på Teneriffa så såg jag en tecknare som verkligen kunde teckna porträtt. Vi valde att inte diskutera om det utan tänkte att det kanske fick framgå efter hand att i våra teckningar fanns andra saker som inte fanns i teckningen som personen sett på Teneriffa. Att man kan teckna på flera sätt. Tafattheten, risken för att misslyckas, utsattheten, den är ju där, precis som när man möter en annan människa.

AB
Jag var så nervös, igår då jag skulle teckna en i personalen. Hon var lite besvärad av att bli betraktad, men jag upplevde att jag var mest betraktad eftersom jag skulle prestera något. Jag blev nervös, jag fibblade med mina papper. Flera uttryckte 'får vi se, får vi se?'. Sådana situationer kunde uppstå. Ibland var det väldigt enkelt och lätt och trevligt, vi skrattade. Ibland kunde man känna sig lite utsatt.

Efter ett tag bestämde sig konstnärerna för att teckna av alla som befann sig på Päronskogens vårdboende, vårdpersonal, vårdtagarna, anhöriga, vaktmästaren och sektionscheferna.

AN
Skulle de sitta stilla då ni tecknade av dem? Eller kunde de fortsätta med sina sysslor?

MA
De fick prata, de behövde inte sitta stilla. Vi fick öva oss i att bli snabba med vårt tecknande.

AB
Jag har nästan inte tagit en enda bild. (Anna arbetar med fotografi) Men du Marianne har tagit en del fotografier. Vi lämnade ett fotoalbum med bilder därifrån till en avdelning och håller på och sätter samman ett till en annan avdelning som vi snart skall lämna där. Det är de två avdelningar vi varit mest på pga att cheferna tänkte sig det till en början att det skulle funka bäst till vårt preliminära berättelseprojekt. Men med teckningsprojektet fungerade det precis lika bra på de andra avdelningarna. Men det blev så att vi fick mest dokumentationsbilder från de första avdelningarna, ett slags ”snap-shots” bara, från vår tid där. Men samtidigt blir de fotona också någon form av bekräftelse på vad vi sett. Ett perspektiv från annat håll.

rum och möten

AN
Varför blev Päronskogens vårdboende platsen för ert Skissprojekt?

MA
Skiss hade gått ut med en förfrågan till instanser inom den offentliga sektorn. Hyllie stadsdel hade anmält sitt intresse. Vi var också på en skola i Hyllie som verkade intressant. Så frågade vi om de hade något äldreboende. De berättade om Päronskogen som de tyckte var lämpligt eftersom de jobbade så mycket med jämställdhet. Stadsdelsförvaltningen tyckte att det kunde vara bra. Jämställdhet och friskvård var en form av alibin för Skiss. Vi ringde till en av cheferna på Päronskogen och fick komma dit och titta. Vi var där tillsammans med Anna och Lisbeth, som sedan valde Stadsarkivet. Då var det nere på vår nivå att sköta kontakten med arbetsplatsen. De var positiva till att ta emot oss, ganska förutsättningslöst, vilket kändes bra.

AN
Den första perioden var trevande sa ni.
Var ni där varje dag?

AB
Ja den första månaden var trevande. Vi var där halvtid.

MA
Ja kanske en månad innan det formerade sig. Vi har varit mycket på arbetsplatsen. Projekt- realistiskt så skulle vi inte ha tillbringat så mycket tid där. För nu sitter vi med en efterbörd utan dess like. Så får vi jobba utan lön nu.

AN
Ja det genererar mycket med färdigställandet, det kanske inte var inkluderat i idén.

MA
Hade vi varit smarta hade vi planerat annorlunda. Men å andra sidan hade vi inte jobbat som vi gjorde hade vi inte fått in så mycket material. Det hade inte funkat på samma sätt, det var för kort tid. Skiss och Konstfrämjandets hade velat att det skulle vara ett år. De försökte länge att få medel så att projektet skulle kunna köra vidare. Men först hade vi enbart fyra månader. Den borgerliga regeringen tog bort en del av finansieringen. Sedan blev det sex månader, tack och lov. Det kräver den tiden för att det ska komma någon vart och kunna utvecklas lite mer spontant. Men ännu bättre hade det varit om vi kunnat fortsätta ett halvår till. Det känns tråkigt att behöva bryta kontakten och inte kunna utveckla det vidare.

AB
Under tiden som vi tecknade satt vi och pratade med de som bodde på Päronskogen. Det var en gammal kvinna som berättade att hon hade jobbat på Chokladfabriken i Malmö. Då kom vi på att vi skulle göra chokladprovning för att anknyta till att hon hade jobbat där. Så vi köpte choklad på olika ställen i Malmö och Lund så la vi upp detta på ett jättefint fat så fick alla smaka. Det var jättekul. Det var ett lyckat nedslag.

MA
Det kunde kopplas till hennes jobb på Chokladfabriken och lyfta fram henne som person.

AB
Man såg att alla piggnade till ganska mycket av den där chokladen. Stämningen höjdes.

MA
Vi var också med på några personalmöten, då vi kunde träffa personalen mer samlat. På ett möte fick de teckna av varandra under speciella förutsättningar och vid ett annat tillfälle fick den personalgruppen en annan uppgift. Vi bad dem skriva ned ett slags testamente på lappar till sina framtida vårdare, om de i framtiden skulle hamna på ett vårdboende och inte kan kommunicera med omgivningen. De skrev ned och läste sedan upp texterna inför gruppen.

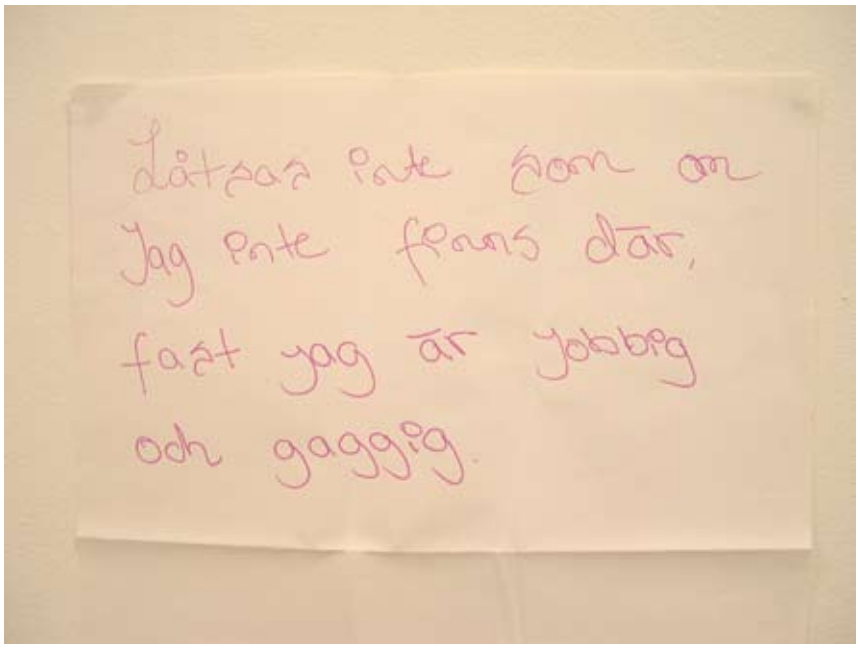

‘Testamente’ av personal till deras framtida vårdare

AB

Vi skulle vilja göra en presentation där man blandar ‘högt och lågt’. Samtalen på Päronskogen kunde pendla mellan tunga ämnen som liv och död och plötsligt frågar någon ‘var har du klippt dig?’ eller ‘Ska du ha mer kaffe?’. På våra ljudinspelningar hörs vi väldigt mycket. Med höga gälla röster, väldigt dominerande. Många hörde dåligt. Det är verkligen gräsligt att höra sin egen röst. Jag jobbade inom hemtjänst en period och då fick jag ett liknande röstläge, jag tycker verkligen inte om det. Min mamma reagerade då jag kom hem till henne. Hon bad mig att sänka rösten.

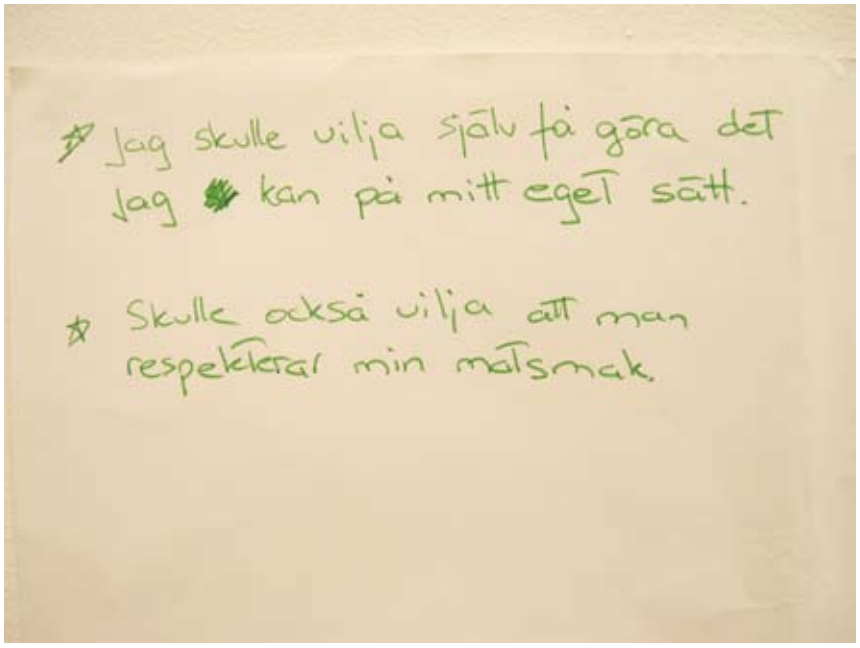

‘Testamente’ av personal till deras framtida vårdare

MA
Första tiden på Päronskogen var vi mycket i dagrummet och det kändes ovant att allt vi sa kunde alla höra. Vi kände oss väldigt dumma i början.

AN
Har ni upplevt att ni har haft utrymme att arbeta som konstnärer?

AB
Det fanns begränsningar. Vi fick ta det utrymme som serverades. Vi hade inte kunnat göra vad som helst. Vi hade ju inte kunnat strunta i integriteten. Vi hade inte kunnat ta en massa fotoporträtt eller filma. Det var bra med dessa ramar. Annars hade inte teckningen kommit fram. Vi har inte haft helt fria tyglar, det kan man inte ha.

MA
Man har fått gilla läget. Man har inte kunnat jobba precis som man brukar. Det har vi båda sett som en möjlighet att utveckla andra saker.

AB
Jag känner igen det där. Jag har jobbat med fotografi och har varit ute mycket på institutioner, skolor bland annat. Mitt utrymme som konstnär har begränsats. Om någon person inte vill bli fotograferad på det sättet som jag skulle vilja, kan jag ju inte göra det eftersom dom är i tonåren och de är jättekänsliga. Så man får liksom ta det man kan ta. Det får man acceptera. Det blir oftast bra. Det blir ett samarbete med den som är med i projektet. Man kan inte göra vad som helst. När man jobbar med modell som man har avtal med, då är man ju fri på ett helt annat sätt, då är det ett helt annat projekt. Två helt olika premisser.

AN
Tanken var från Skiss att man skulle jobba som konstnär? Eller som konsult?

MA
Det var viktigt att jobba som konstnär. Men det var ju förvirrande eftersom vi inte hade någon produktionsbudget som man annars har för projekt. Vi har haft en väldigt liten materialbudget. Så tankarna är avlägsna från tex. utsmyckning. Man får förhålla sig på ett helt nytt sätt.

rum och möten 2

Infogat i efterhand av AN
Ert arbete som konstnärer inom Skissprojektet på Päronskogens vårdboende intresserar mig på flera sätt. Intentionen med denna text är i första hand att spegla era erfarenheter men jag kan inte bortse ifrån mina egna erfarenheter av arbete inom vården. På många sätt känner jag inte igen mig inom vården när jag efter tio år åter möter äldreomsorgen som personal. Det fungerar på många sätt annorlunda nu än för tio år sedan. Med risk för att följande beskrivning blir generell och ospecifik.

Vård- och omsorgsverksamheten är nu mer marknadsliknande jämfört med då jag arbetade senast inom vården. Från många håll erkänner man idag att det finns för lite resurser men att 'allt inte hänger på ekonomiska reurser'. Jag upplever att dagens förändringsarbete inom vård och omsorg är inriktat mot att förändra personalens bemötande, inspirera till mer positivt tänkande, tydliggöra profiler, konkretisera och tydliggöra arbetsuppgifter och ansvar, definiera målsättning för verksamheten etc. I förändringsarbetet används ibland coacher och kulturarbetare, jag har även läst om designers och arkitekter som har uppdrag eller forskar inom detta fält. Kanske ska man se Skiss i detta sammanhang?

Om man ser höstens vård- och omsorgsdagar (intern inspirationsmässa för vårdpersonal) i Malmö som ett exempel på 'tendens' är 'bemötande' temat och teater en del av programmet. Positivt tänkande, att inspirera i vardagen, kreativt tänkande är exempel på 'ämnen' som är aktuella.

rum och konsekvens

AN
Vilka konkreta konsekvenser har Skiss projektet haft för er som konstnärer? Har ni fått några uppdrag inom till exempel Konst i vården?

MA
Vi har än så länge inte fått några ytterligare uppdrag. Det kanske kommer.
Vi har en inplanerad utställning på Konstfrämjandet nästa år och så utställningen på Päronskogens vård-boende i oktober.

AN
Vilken konsekvenser tror ni att ert arbete haft för Päronskogens vårdboende/Malmö stad?

AB och **MA**
Att de förstår att det går att utnyttja konstnärer på nya sätt och i sammanhang som man inte tänkt sig. Pengabrist inom offentlig sektor är ett problem, som du har nämnt så avskedas aktiveringsbiträden.

Det är självklart att man samarbetar med musiker på vårdboenden. Kanske det kan bli på liknande sätt med konstnärer? Det var en trubadur som kom regelbundet till Päronskogen.

AB
Hyra in en konstnär under en period. T ex att göra utställningar. Vernissage t ex, det blir en samling med anhöriga, boende osv. Sådana saker skulle man kunna göra, det blir speciellt. Som på skolor, då man visar upp vad man gjort.

MA
Personalen har hört andra saker om och från de boende som de inte tidigare har hört. Det har kommit fram då forskarna talat med personalen. Det är säkert en väldigt marginell skillnad på denna korta tid. Projektet har lidit av för kort tid. Samtalen med personalen fördjupades på senare tid. Vi kunde bli väldigt berörda.

MA
Vi började läsa högt för de boende. Det var svårare att närma sig de boende på avdelningarna där de var fysiskt sjuka. De satt ofta för sig själva, de var mer deppiga av allt som drabbat dem, de hade förlorat många förmågor men var inte dementa. Demensavdelningarna var lättare att upprätta kontakter på. Men vi började få igång någonting där, på den somatiska avdelningen. Anna hade långa samtal med speciellt en kvinna.
Vi började också läsa noveller. Man kunde experimentera med läsningar t ex Lars Ahlins, 'kommer hem och är snäll'. Som berör speciellt en kvinnas monologer.

AB
Ofta tror man det ska vara så gulligt på äldreboende. Man gillar ju säkert samma saker som gjort tidigare i livet. Att höra om döden, att läsa om döden till exempel. Varför ska man inte få göra det bara för att man är gammal?

MA
Det finns alltid rädsla för att stöta då det finns många olika sorters människor. En balansgång, där det riskerar att bli alltför utslätat.

AN
Valde ni ut speciell litteratur?

MA
Det var både och. Det började spontant, att man tog en bok i bokhyllan. En kvinna som inte såg livades upp av de spontana lässtunderna, tidigare i hennes liv läste hon mycket. Av en slump råkade jag läsa en bok, en gruvlig historia, en bok som fanns där. En bok om sex och död. Jag avbröt i läsningen och frågade om de tyckte att det var deppigt eller så där… Men nej det var det ingen som tyckte. Det kom in en anhörig som började tala om litteratur, vad hennes anhörig brukade läsa tidigare i livet, det var roligt när samtal utvecklades till att innefatta även anhöriga.
Det finns läsgrupper sedan ett bra tag tillbaka på Päronskogen, som en personal leder. De annonseras ut med en bestämd tid för det. De är uppskattade men det blir ofta de som är friskast och piggast som kan tänka sig vara med. Skillnaden med vårat läsande var att vi hade möjligheten att göra det spontant. Vi samlade mer ihop dem som inte deltog i det som var arrangerat. Det är svårt att få med alla i en organiserad cirkel. En del svarar spontant nej till det mesta för att de känner sig i för dåligt skick. Men om man sitter där och frågar Vill du att jag läser lite för dig? Jag har en berättelse här. Vill du att jag läser högt för dig en liten stund? Ni kanske också vill höra?. Så uppstår det en liten grupp för en kort stund.

AN
Har ni haft någon kontakt med vårdhögskolan?

MA
Nej det har vi inte. Men vi har haft kontakt med forskare inom arbetslivsforskning. Den kontakten har tagit en hel del tid. Att sitta och rapportera. Digital kontakt kontinuerligt och vid ett intervjutillfälle. Det blir tuffare ju fler som följer arbetet även om det är väldigt bra att få en dokumentation.

AN
Känner ni er som försökskaniner?

MA
Ja lite...

AN
Har ni fått bra betalt?

AB
Ja det var helt ok. 24 000 i motsvarande heltidslön. Vi jobbade halvtid. Att komma tillbaks till hemtjänst var inte så kul.

MA
Det har varit väsentligt med lön. Man jobbar bättre för det blir stabilare när det är ett riktigt lönearbete.

AB
Det ger både en själv och andra respekt för det man gör.

MA
Nu, då lönearbetet är slut sitter nästan alla konstnärerna i projektet och jobbar gratis. En konstnär slutar inte jobba då pengarna tar slut. Någon liknade detta med en rörläggare som inte fortsätter att jobba då pengarna för att köpa in rör tar slut. Men konstnären fortsätter, tar gärna med sig egna rör hemifrån.

AB
Då vi har suttit på de senaste mötena har alla utom konstnärerna haft betalt.

rum och möten III

AN
Hade ni ett eget rum?

MA
Nej. Vi kunde gå upp och sätta oss i personalutrymmena när vi inte var i de gemensamma dagrummen nere på avdelningarna.

AN
Arbetade ni utomhus också. Det var en speciell inriktning på vårdboendet, inte sant.

MA
Jo det som de skulle 'locka kunder' med vid starten var att det skulle vara "utevistelse" men vi tänkte inte särskilt på det, även om personalen ofta tog ut de boende. Det ligger vackert, en park man lätt kan gå ut i, det finns en stor altan. Vi hjälpte till lite, du Anna, var med på konsthallen.

AN
Kände ni att ni ibland blev lite vårdpersonal också?

AB och **MA**
Vid väldigt få tillfällen har det varit så, inte alls så det har stört. Det hade ju kunnat bli så, men det blev inte så. Det var en enorm tillgång att vara två. Flera gånger då man var där själv var det lätt att halka in i det 'att vara tillhands', man själv ville göra sig till personal, för att man känner sig obekvämare när man är där ensam. Vi har försökt att vara där tillsammans.

AB
De enstaka tillfällena då jag var själv visste jag ibland inte vad jag skulle säga eller ta vägen. Jag blev helt tråkig.

AN
Upplevde ni er som någon slags aktivieringspersonal? Många av aktiveringsbiträden har avskedats sista tiden åtminstonde i Fosie som jag känner till.

MA
Vi har inte sett några aktiveringsbiträden på Päronskogen. Där fanns en datorkonsult som också fyllde en social funktion för de boende, då hon inte jobbade med datorundervisning. Den ordinarie personalen håller i de sociala aktiviteterna, som läsgrupp, utställningsbesök, utflykter med mera.

Vi har förstått på Sören (forskaren) att personalen har kunnat göra 'annat' (gå runt att fixa det där fysiska praktiska och ringa det där samtalet som behövs ringas, eller hjälpa någon som behöver hjälp på ett rum, att släppa dagrummet en stund) då vi är där, då vi har suttit och pratat med de boende som har valt att sitta i dagrummet. Det känns inte alls som de tryckt in oss i den rollen.
En av de roligaste stunderna har varit då vi har suttit tillsammans, i klunga, de boende, personalen och vi. Alla har pratat om olikartade saker. Gränserna har upphävts. Vi har pratat, vi har tecknat. var man kommer ifrån, var släkten kommer ifrån. Det har varit glimrande tillfällen.

AB
Det har varit skönt att inte ha behövt ta ansvaret för hela samtalet. Man har kunnat säga något då och då och sedan koncentrerat sig på tecknandet. Man är med men har kunnat vara lite i periferin också. Man kan glida fram och tillbaka.

Beskrivning i efterhand av AN om intentionen bakom hennes fråga angående om konstnärerna kände sig som extrapersonal:

Aktivitetsbiträdena (som nu är avskedade åtminstone i den stadsdelen som jag arbetar i nu) samtalade med de boende och organiserade olika aktiviteter som sång, minnesträning och utflykter. Den som vårdar ska nu också ta ansvar för samtalet och aktiviteter. Men då aktivitetsbiträdena försvinner blir han/hon inte ersatt av en undersköterska eller annan personal. Ett jättestort centralt arbete görs för att förbereda ideella krafter (patientorganisationer, röda korset, anhörigföreningar etc) att finnas som resurser inom vård- och omsorg.

Jag är övertygad att det behövs mer personresurser på ett äldreboende. Lite desperat att nämna säkerhet som ett argument. Integritetskravet att alla ska ha ett eget rum gör att det är relativt stora ytor som inte är överblickbara. Det är inte lätt att ha uppsikt om man endast är en eller två personal på hela avdelningen, vilket är ganska vanligt bemanning under kvällar, nätter och helger. Nu tänker jag framför allt på avdelningar med personer som är drabbade av demenssjukdomar. Ett stort problem är att demenssjuka är ensamma i till exempel dagrum på vårdboende. De har personliga larm de kan trycka på, men alla kan inte använda dessa larm. Det är vanligt med fallolyckor och om det hade funnits fler personer tillgängliga hade man kunnat förhindra flertalet.

Det är här jag tror att ni också var jätteviktiga. Att ni fanns tillgängliga och såg. Kanske någon blev mindre orolig och att ni på så sätt förhindrade någon vårdtagare från att stappla omkring på egen hand.

MA
Vi har samlat en del mikroberättelser, små berättelser, som framkommit under tecknandet. Vi ska använda det då vi går vidare med vårt arbete. Anonymisera berättelserna, använda andra berättarröster. Vi skulle vilja jobba med animeringar tillsammans med ljud. Vi ska under nästa år ha en utställning på Konstfrämjandet där vi hoppas kunna visa det.

MA
I oktober ska vi göra en utställning i foajen på Päronskogen. Personalen har dragit igång ett måleriprojekt tillsammans med de boende. Det är helt deras eget initiativ. De säger att vi har inspirerat dem,det är kul. Det ska bli en stor utställning, det blir vernissage, med anhöriga. Ett urval av våra teckningar ska hänga i mellanrummet mellan avdelningarna och på avdelningarna bildband med alla representerade. På avdelningarna ska de boendes och personalens målningar hänga.

AB
Till utställningen på Konstfrämjandet kommer vi att jobba med animering av teckningarna med ljudspår från inspelat material.

MA
Vi har en preliminär tanke om att våra barn ska spela in rösterna. Då blir det avidentifierat. Samtidigt blir det också en ny dimension då man byter åldersgrupp.

AB
Det allmängiltiga kommer fram. Många av de dementa lever mycket i barndomen.

MA
Man grundar ju den man blir i barndomen, som kanske kommer till starkare uttryck då man blir gammal. Vad är det som händer däremellan? Vad är det som händer mellan barndom och ålderdom? Man är den samma hela vägen. Det är vi som är där nu också, det är viktigt att komma ihåg både för oss och för personalen. Att man fattar det.

AB
Ofta är det så med de dementa, så som jag upplevde det. De verkar komma ihåg då de var små men sen har de glömt mycket av vuxenåldern och sen är de där. Så det är de här två punkterna som är viktigast. (För länge sedan och nu.) Mycket däremellan har fallit i glömska. Det blir intressant på något sätt.

AN
Är det demensavdelningar på Päronskogen.

AB
Inte enbart. Så detta gäller inte alla på Päronskogen. Men i vissa fall kan det vara så.

MA
Ja, att man kommer så nära livscykeln. I en mening blir det en slags palliativ verksamhet som bedrivs på Päronskogen. När man kommer dit är man ofta ganska dålig, det är i alla fall defenitivt ens sista bostad. Och det handlar ju mycket om att göra denna sista tid till en så bra tid som möjligt. Man hamnar jättenära starten i livet också då. Man kommer nära de existensiella frågorna. Man funderar mycket över sin egen död och åldrande, över människor i ens närhet som har dött och över ens barn, hur de ska få det i livet och då de blir

gamla. Hela livet blir så närvarande på slutet. Man blir väldigt, väldigt känslomässigt berörd. Det har varit ett väldigt stöd att vara två. Man kan inte hålla sig på distans.

En sak som vi har tyckt varit positivt med vår metod, med tecknandet det har varit att vi inte har känt att vi har velat skaka om eller röra upp där. Vi har talat väldigt mycket om det på vår utbildning inom skiss, att konstnären kommer in som en joker eller trixter.

AN
Jaha man säger joker och trixter om konstnären…

MA
Vi talade om det på vår utbildning inom skiss, att konstnären kommer in som en joker eller trixter.
Men det känns ju inte speciellt befogat på ett sådant ställe som Päronskogen. Många människor är redan omskakade på grund av att de har förlorat minnet eller att de har stora fysiska problem så de behöver ju snarare motsatsen, bli stärkta och bekräftade på vem dom är.